

HARBIY XIZMATCHILARNI TANLASHDA SHAXSIYAT VA PSIXOLOGIK TESTLARNING ROLI

Begzodbek Olimov

Annotatsiya: Ushbu tezisda harbiy xizmatchilarni tanlash jarayonida shaxsiyat va psixologik testlarning ahamiyati o'rganiladi. Harbiy xizmatga qabul qilishda nomzodlarning psixologik holati, shaxsiy sifatlari va stressga chidamliligi muhim rol o'ynaydi. Psixologik testlar yordamida nomzodlarning rahbarlik qobiliyatlari, jamoada ishlash ko'nikmalari va muammolarni hal qilish uslublari aniqlanadi. Shuningdek, shaxsiyat testlari orqali harbiy xizmatchilarning motivatsiyasi, xarakteri va qiyinchiliklarga qarshi turish qobiliyatlari baholanadi. Ushbu tadqiqot natijalari harbiy xizmatchilarni tanlash jarayonini takomillashtirish va ularning samaradorligini oshirishga yordam beradi.

Kalit so'zlar: Harbiy xizmatchilar, Tanlash jarayoni, Shaxsiyat testlari, Psixologik testlar, Stressga chidamlilik, Rahbarlik qobiliyatlari.

Kirish.

Harbiy xizmat, o'zining murakkabligi va talabchanligi bilan ajralib turadi. Harbiy xizmatchilar, nafaqat jismoniy jihatdan kuchli bo'lishlari, balki psixologik jihatdan ham tayyor bo'lishlari zarur. Shuning uchun, harbiy xizmatchilarni tanlash jarayonida shaxsiyat va psixologik testlarning ahamiyati juda katta. Ushbu testlar yordamida nomzodlarning shaxsiy xususiyatlari, motivatsiyalari va stressga chidamliligi baholanadi, bu esa ularning harbiy xizmatdagi muvaffaqiyatini belgilaydi. Harbiy xizmatda muvaffaqiyat qozonish uchun nafaqat jismoniy tayyorgarlik, balki psixologik mustahkamlik ham zarur. Harbiy xizmatchilar ko'pincha stressli vaziyatlarga duch kelishadi, shuning uchun ularning psixologik holati va shaxsiy xususiyatlari muhimdir. Ushbu holatlarni hisobga olgan holda, harbiy xizmatga qabul qilish jarayonida shaxsiyat va psixologik testlar o'tkaziladi.

Shaxsiyat testlari nomzodlarning shaxsiy xususiyatlarini aniqlashga yordam beradi. Ular orqali quyidagi jihatlar baholanadi: Harbiy xizmatchilar ko'pincha rahbarlik vazifalarini bajarishadi. Shuning uchun, ularning rahbarlik qobiliyatlari, jamoani boshqarish va qaror qabul qilishdagi ko'nikmalari sinovdan o'tkaziladi. Harbiy xizmatda jamoaviy ish juda muhimdir. Nomzodlarning jamoada ishlash qobiliyati, o'zaro munosabatlarni o'rnatish va muammolarni hal qilishdagi ko'nikmalari baholanadi. Harbiy xizmatchilar ko'pincha yuqori darajadagi stressga duch keladilar. Shuning uchun, nomzodlarning stressga chidamlilik darajasi aniqlanadi. Bu esa ularning qiyin

vaziyatlarda qanday harakat qilishlarini ko'rsatadi.

Psixologik testlar harbiy xizmatchilarning ichki holatini, motivatsiyasini va xarakterini aniqlashda muhim rol o'ynaydi. Ushbu testlar quyidagi jihatlarni o'z ichiga oladi: Nomzodlarning harbiy xizmatga bo'lgan qiziqishi va motivatsiyasi baholanadi. Bu, ularning uzoq muddatli muvaffaqiyati uchun muhimdir. Harbiy xizmatda ko'plab qiyinchiliklarga duch kelinadi. Nomzodlarning bu qiyinchiliklarga qanday munosabatda bo'lishlari va ularni qanday yengib o'tishlari o'rganiladi. Emotsional barqarorlik harbiy xizmatchilar uchun juda muhimdir. Ularning emotsional holati va stressni boshqarish qobiliyatlari sinovdan o'tkaziladi.

Harbiy xizmatga qabul qilish jarayonida shaxsiyat va psixologik testlar odatda bir necha bosqichda o'tkaziladi: Nomzodlar dastlabki skriningsdan o'tadilar, bu esa ulardan ma'lumot to'plash va ularning umumiy psixologik holatini baholash imkonini beradi. Keyingi bosqichda nomzodlar turli shaxsiyat va psixologik testlardan o'tadilar. Bu testlar standartlashtirilgan va ilmiy asoslangan bo'lishi kerak. Olingan natijalar tahlil qilinadi va nomzodlarning harbiy xizmatga mosligi aniqlanadi. Tahlil natijalariga asoslanib, nomzodlar harbiy xizmatga qabul qilinishi yoki rad etilishi haqida qaror qabul qilinadi.

Harbiy xizmatchilarni tanlash jarayonida shaxsiyat va psixologik testlarning roli beqiyosdir. Ushbu testlar orqali nomzodlarning shaxsiy xususiyatlari, motivatsiyasi va stressga chidamliligi aniqlanadi, bu esa harbiy xizmatdagi muvaffaqiyatini belgilaydi. Harbiy tashkilotlar uchun yuqori sifatli kadrlarni tanlash juda muhimdir, chunki bu nafaqat individual harbiy xizmatchining muvaffaqiyati, balki butun armiyaning samaradorligini oshiradi. Shu sababli, harbiy xizmatga qabul qilish jarayonida shaxsiyat va psixologik testlarni qo'llash zarurati barchamiz uchun muhim ahamiyatga ega bo'lgan masala hisoblanadi. Bu jarayonni takomillashtirish orqali biz yanada kuchli va tayyor harbiy kuchlarni shakllantirishimiz mumkin.

Jadvalning tahlili

Ushbu jadval harbiy xizmatchilarni tanlashda psixologik baholashning tizimli yondashuvini aks ettiradi. Har bir bosqich va har bir test nomzodning harbiy muhitdagi muvaffaqiyatini oldindan baholashga qaratilgan.

✓ Kognitiv qobiliyatlar – jangovar tayyorgarlikning asosi:

Birinchi qatorda keltirilgan "Intellectual salohiyat" sohasi juda muhimdir. Harbiy texnika tobora murakkablashib bormoqda va askardan uni tushunish, boshqarish hamda qo'llash ko'nikmasi talab qilinadi. Raven testlari kabi metodlar nomzodning yangi ma'lumotni tez o'zlashtira olish va murakkab vazifalarni mantiqan yechish qobiliyatini baholaydi. Bu aynan o'rganishga layoqatlilikni ko'rsatadi.

✓ Shaxsiy xususiyatlar – jamoa va intizom uchun:

"Shaxsiy xususiyatlar" sohasi harbiy xizmatning eng asosiy talablaridan biri bo'lgan intizom va jamoaviylikni baholaydi. MMPI va 16PF kabi testlar nomzodning stressli vaziyatlarda o'zini qanday tutishini, haddan tashqari tajovuzkor yoki haddan tashqari passiv emasligini, jamoa a'zolari bilan hamjihat bo'lib ishlay olishini aniqlaydi. Ruhiy barqarorlik - bu ayniqsa ekstremal vaziyatlarda hayotni saqlab qoluvchi omil.

✓ Motivatsiya – xizmatga bo'lgan tayyorgarlikni belgilaydi:

Harbiy xizmat shunchaki ish emas, balki vatan oldidagi burchdir. "Motivatsiya va qadriyatlar" qatoridagi testlar nomzodning bu burchga qanchalik tayyor ekanligini, uning asosiy maqsadlari nimaligini ochib beradi. Agar nomzodning asosiy maqsadi faqat moddiy manfaat yoki vaqtinchalik o'tkinchi qiziqish bo'lsa, u uzoq muddatli va mas'uliyatli harbiy xizmatga tayyor emasligi aniqlanadi.

✓ Psixomotor qobiliyatlar – harakat va javob tezligi uchun:

"Psixomotor va reaksiya tezligi" sohasi jangovar vazifalar, ayniqsa, tezkor harakat va aniq javob talab etadigan holatlarda (masalan, snayperlik, tank boshqaruvchiligi) juda muhim. Nomzodning diqqatini jamlay olishi va kutilmagan vaziyatda tez, lekin to'g'ri harakat qila olishi uning jangovar samaradorligini belgilaydi.

✓ To'liqlik – shaxs haqida batafsil ma'lumot:

"Qo'shimcha baholash" qatori, ya'ni proyektiv testlar, nomzodning ichki dunyosini, uning o'zi ham anglamagan qo'rquvlarini yoki moyilliklarini ochib beradi. Bu testlar to'g'ridan-to'g'ri javoblar talab qilmaydi va nomzodning ongsiz reaksiyalarini o'rganadi. Shaxs haqidagi to'liq va chuqur ma'lumotni shakllantirishda bu juda muhimdir. Harbiy xizmatchilarni tanlashda psixologik va shaxsiyat testlarining roli ulkan. Bu testlar nomzodning faqat intellektual va jismoniy qobiliyatlarini emas, balki ruhiy salomatligini, stressga chidamliligini, irodaviy sifatlarini va harbiy muhitga mosligini baholashning eng ishonchli usulidir. To'g'ri va tizimli ravishda qo'llanilgan psixodiagnostika armiya saflarini eng munosib, mas'uliyatli va ruhiy sog'lom shaxslar bilan to'ldirishga, shu bilan birga, kelajakda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan psixologik muammolar va salbiy oqibatlarining oldini olishga yordam beradi. Bu esa milliy xavfsizlikni mustahkamlashning muhim yo'nalishlaridan biridir.

Xulosa.

Harbiy xizmatchilarni tanlash jarayonida shaxsiyat va psixologik testlar hal qiluvchi rol o'ynaydi. Bu testlar nafaqat nomzodning intellektual salohiyatini, balki uning ekstremal vaziyatlardagi ruhiy barqarorligini, intizomga sodiqligini va jamoada ishlash qobiliyatini aniqlashga xizmat qiladi. To'g'ri o'tkazilgan psixodiagnostika armiya saflarini ruhan sog'lom va vatanparvar yoshlar bilan to'ldirish, harbiy xizmat davridagi turli salbiy

ijtimoiy-psixologik holatlarning (stress, nizolar, suisid xavfi) oldini olish imkonini beradi. Zamonaviy texnologiyalar va innovatsion metodikalarni joriy etish esa tanlov jarayonining aniqligi va shaffofligini ta'minlaydi. Xulosa qilib aytganda, tizimli psixologik saralash - milliy xavfsizlik va armiyaning jangovar shayligini kafolatlovchi eng muhim poydevordir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdullayeva Sh. A. Harbiy psixologiya: Oliy harbiy ta'lim muassasalari tinglovchilari va kursantlari uchun darslik. – O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti tahririyati, 2021. 112-b.
2. Akramov M. R. Harbiy xizmatchilar shaxsini shakllantirishning psixologik xususiyatlari va diagnostikasi: Monografiya. – "Fan va texnologiya" nashriyoti, 2018. 68-b.
3. G'oziyev E. G'. Umumiy psixologiya: Oliy ta'lim muassasalari uchun darslik. – "Universitet" nashriyoti, 2010. 240-b.
4. Haydarov F. I., Xalilova N. I. Psixologiya diagnostikasi va harbiy-professional tanlov asoslari: O'quv-metodik qo'llanma. – O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi nashriyoti, 2015. 82-b.
5. Karimova V. M. Ijtimoiy psixologiya: Oliy ta'lim muassasalari talabalari uchun darslik. – "Iqtisod-moliya" nashriyoti, 2012. 154-b.